

KRÓNIKA

A Névkutató Munkaközösség tanácskozása Nyiregyházán

Nyiregyházán a Bessenyei György Tanárképző Főiskola volt a házigazdája 1979. május 25—26—27-én a Névkutató Munkaközösség szervezte tanácskozásnak. Előzőleg a munkaközösség minden tagja kapott meghívót. Többen (Király Lajos, Markó Imre Lehel, Pesti János, Rónai Béla, Szabó József, Juhász Dezső) sajnálattal jelentették be elfoglaltságukat, s így végül huszonhárman vettek részt a találkozón (Balázs Judit, Berényi Zsuzsanna, Fekete Péter, Hajdú Mihály, Kálnási Árpád, Korompay Klára, Kovács Dániel, Kristó Gyula, Makk Ferenc, Mészárosné Varga Mária, Nagy Géza, Pelle Béláné, Posgay Ildikó, Rokay Péter, Soltész Katalin, továbbá a vendéglátó nyiregyháziak közül Bachát László, Csermely Tibor, Mező András, Károlyi Margit, Németh Péter, Orosz Béla, Tarsoly László és Urbán Teréz.)

Már a 25-én este rendezett baráti találkozón igen bensőséges hangulatú vita alakult ki a magyar névtan helyzetéről s az éppen frissiben megjelent Névtani Értesítő 1. számáról. Ez a vitaközvető kedv a következő napokon sem lankadt. A vitaindító referátumokat a Név-
kutató Munkaközösség titkárai (Hajdú Mihály és Mező András) terjesztették elő a történeti személynévkutatásról, illetve a történeti helynévkutatásról. E kérdések kapcsán igen hasznos megbeszélés kerekedett a magyar névtan helyzetéről, a névtan és a történettudomány kapcsolatáról, a két tudomány illetékességéről a névtani kutatásokban, névkultúrákról, metodikai kérdésekről stb. Az igen családias hangulatú vitába szinte minden egyes résztvevő bekapcsolódott.

A megjelentek egyhangúlag állapították meg, hogy az effajta kisebb találkozók sokkal hasznosabbak a nagy demonstrációknál, ezért

abban állapodtak meg, hogy a jövő évben megrendezendő magyar névtani konferencia előtt Budapesten is tartanak egy hasonló összejevetelt, amelyen a névtan egyéb területeinek, többek között a helynevek gyűjtésének kérdéseit is megvitatják.

KÁROLYI MARGIT

Diákköri konferencia Egerben

1979. március 21. és 24. között az egri tanárképző főiskola adott otthont a XIV. Országos Tudományos Diákköri Konferencia társadalomtudományi szekciójának. A nyelvészeti alszekcióban mutatkoztak be többek között a jövő névtanosi is. A névtanosokból álló öttagú zsűri (Sebestyén Árpád - elnök, Bachát László, Fekete Péter, Hajdú Mihály és Pesti János) hat fősóoktatási intézményünk kilenc hallgatójának pályamunkáját rangsorolta a bemutatás után. — Az előző konferenciához viszonyítva kevesebb névtani dolgozat készült, ami kétségtelenül a névtan iránti érdeklődés csökkenését mutatja.

A bemutatott dolgozatok közül kiemelkedett JUHÁSZ DEZSŐ (ELTE) első díjas pályamunkája, melynek címe: „A Körű-féle helynevek kérdése”. (Megjelent: MNy. LXXV, 445—55.) A szerző nagyobb terjedelmű anyaggyűjtésre támaszkodva igen körültekintően összegezte a Körű, Kürű, Kerő-féle helynevek tanulságait, s arra a következtetésre jutott, hogy ezek együttesen magyarázhatók, mivel azonos szemlélet alapján keletkeztek. Feltételezése szerint e szavak közszóí alapjául folyamatos melléknévi igenév szolgált, mely a térszínforma, víz kanyarodását nevezi meg (kerülő, kerő, körű). Szerinte mind hangtani mind morfológiai, mind jelentéstani érvekkel alátámasztható, sőt névrendszertani helye is kijelölhető. E megállapításával KISS LAJOS, Földrajzi nevek etimológiai szótára két szócikke (Nagykörű, Kisköre) névmagyarázatának helyességét is kérdésessé teszi.

Második helyezést ért el FEKETE JOLÁN (NyTKF) „A helynevek tanúskodása a kételemű személynévrendszer kialakulásáról” című dolgozata, amelyben a névtan két területének, a személynév- és helyneveknek kapcsolatára mutatott rá. Bevezetőjében összegezte a névtani

szakirodalomnak a kételemű személynévrendszer kialakulásáról, illetve a személynevek helynevekben való megjelenéséről szóló állásfoglalásait, majd ismertette a gyűjtés alapjául szolgáló forrásokat. Elmondta, hogy az adattárban a helynevek szoros betűrendben, a mai helyesírás szerint közölte, zárójelben pedig megadta az első előfordulás évszámát és a név betűhlyv átírását. Az adattárban felsorolt helyneveket kronológiai, névföldrajzi és névgyakorisági szempontok alapján rendszerezte, majd megvizsgálta az utótagként előforduló kételemű személynevek típusait, összevetve ezeket más, a korra vonatkozó vizsgálatok eredményeivel.

Ugyancsak második díjjal jutalmazta a zsűri HEGEDŰS ATTILA (ELTE) „Három község (Bácsborsód, Harkakötöny, Kisnémedi) földrajzi neveinek összehasonlító vizsgálata” című munkáját. A dolgozat fő részében a tanyákkal és a tanyai névadás jellegzetességeivel foglalkozott, majd a személynevek és helynevek kapcsolatát elemezte, főként a tanyanevek vonatkozásaiban, de egyéb helynevekben is. A következő fejezetben egybegyűjtötte a földrajzi közneveket, megmagyarázta a kevésbé ismerteket, pontos helyi jelentésüket megvilágította. A dűlőelnevezések vizsgálatában külön-külön foglalkozott az egyes falvak elnevezési sajátásaival, s kimutatta az eltéréseket. Megemlítette, hogy az adattár tartalmazza a három község szinkrón névanyagát, valamint a forrásokban talált neveket.

TARR ILONA (KLTE) harmadik díjas dolgozatában Tiszabura helyneveit vizsgálta. Először a bel- és a külterület neveit sorolta föl. Az egyes szócikkek belső elrendezésében KÁLNÁSI ÁRPÁD (A Tisza — Túr közének földrajzi nevei) módszerét követte. A nevek tipológiai vizsgálatát LŐRINCZE LAJOS és INCZEFI GÉZA csoportosítása alapján végezte el.

A szekcióban a következő helynevekkel foglalkozó dolgozatok hangzottak még el: BÉNYEI SÁNDOR (TKF Debrecen): Nádudvar község helynevei; RAÁTZ JUDIT (TKF Budapest): Gödöllő földrajzi nevei; PELLE ATTILA (KLTE): Heves megye — Kisköre, Poroszló — víznevei. Ez utóbbi újszerű témájával vívott ki méltó elismerést.

Személynéves vizsgálatokkal mutatkoztak be a következő pályázók: KISSNÉ DELI MÁRIA (TKF Kaposvár): Keresztnevek Felsőegerszegen, Vargán és Váznokon. 1750–1977; WIELAND ERZSÉBET (KLTE): Három Fejér megyei község személynévadása a XIX. században.

Az elhangzott dolgozatokat heves vita követte, de nagyon sajnálatos, hogy egyetem és főiskolai hallgatóink ebbe nem nagyon kapcsolódtak be. A pályamunkákat meghallgatva örömmel tölthet el bennünket az a tudat, hogy felsőoktatási intézményeink hallgatói bekapcsolódnak a névtudomány előtálló föladatak megoldásába, s nem egyszer kiváló eredményeket is érnek el ezen a téren; másrészt viszont hiányoljuk, hogy nem foglalkoznak behatóbban névelméleti és a történeti névkutatással kapcsolatos kérdésekkel. Egyik-másik — főként személynevekkel foglalkozó — dolgozatban a terjedelmi korlátozások ellenére is túl sok helyet foglalt el a településtörténeti bevezető.

Bízunk abban, hogy a következő OTDK idejére ezeket a hiányosságokat sikerül kiküszöbölni. Szeretnénk, ha felsőoktatási intézményeink tanárai segítséget nyújtanának ahhoz, hogy a névtannal aktívan foglalkozó legjobb fiatal névtanosokat bevonjuk a Névkutató Munkaközösség munkájába is.

KÁROLYI MARGIT

A III. Magyar Névtudományi Konferencia ügye

1958-ban volt az első Magyar Névtudományi Konferencia, 1969-ben a második. Éppen tizenegy esztendő múlt el ismét, 1980-ban lenne esedékes a harmadik. A TIT Veszprém megyei vezetősége fölajánlotta, hogy a Magyar Nyelvtudományi Társasággal együttműködve hajlandó megrendezni Veszprémben a III. Magyar Névtudományi Konferenciát. A fölmerülő sok akadály között (megfelelő helyiség szerzése, elszállásolás stb.) legsúlyosabbnak látszik a résztvevők kiküldésének elszámolása.

Amennyiben sikerül megoldást találni valamennyi kérdésre, 1980. szeptember 20-a körül rendezzük meg a III. Magyar Névtudományi Konferenciát.